

صورت سوال:

در بیت زیر، معنی واژه‌ای که زیر آن خط کشیده شده است، چیست؟

«در اندرون من خسته دل ندانم کیست
که من خموشم و او در فغان و در غوغاست»

۱) خاموش نیستم

۲) عصبانی هستم

۳) سخن نمی‌گویم

۴) کاری نمی‌کنم

تاب جامع هوش اسمارتیز، صفحه ۲۶۶ (تست ۲۱)

پاسخ تشریحی تست ۲۱

پاسخ صحیح: گزینه ۳ (سخن نمی‌گویم)

تله آموزشی دانش‌آموزان:

بسیاری از دانش‌آموزان ممکن است خاموش را به معنای بی‌تحرکی و «کاری نکردن» (گزینه ۴)در نظر بگیرند، اما در آرایه‌های ادبی این بیت، تقابل دقیقاً بین «سخن نگفتن» و «فریاد زدن» است.

بررسی سایر گزینه‌ها:

گزینه‌های ۱ و ۲ از نظر معنایی کاملاً با تضاد ایجاد شده در شعر بی‌ارتباط هستند.

علت درستی:

«خموش» مخفف «خاموش» است و در این بافتار ادبی، شاعر در تقابل با «فغان و غوغا» (سروصدا)، به سکوت و حرف نزدن خود اشاره می‌کند.

صورت سوال: در بین واژگان زیر، کدام کلمه از نظر حروف اصلی (ریشه‌یابی) با بقیه ناهماهنگ است؟

ی و خلاقیت مرشد، صفحه ۲۷۱ (تست ۲۲)

پاسخ تشریحی تست ۲۲

پاسخ صحیح: گزینه ۲ (تعزیر)

تله آموزشی دانش‌آموزان:

تله دیداری! دانش‌آموزان با دیدع مشترک واژه‌ها با «ع» و «ز»، ممکن است فریب ظاهر کلمات را بخورند و تصور کنند همه هم‌خانواده‌اند؛ استخراج دقیق هر ۳ حرف اصلی، کلید این تست است.

بررسی سایر گزینه‌ها:

سه واژه «عزت»، «معزز» و «عزیز» همگی دارای ریشه مشترک (ع - ز - ز) بوده و هم‌خانواده‌اند (به معنای ارجمندی).

علت درستی:

علت درستی: ریشه اصلی واژه «تعزیر»، حروف (ع - ز - ر) به معنای تنبیه و سرزنش است و با بقیه هم‌خانواده نیست.

صورت سوال: در بیت زیر، معنی دقیق واژه‌ای که زیر آن خط کشیده شده است، کدام است؟

«درد عشقی کشیده‌ام که مپرس زهر هجری چشیده‌ام که مپرس»

۱) فراق

۲) عمیق

۳) تلخ

۴) سفر

پاسخ تشریحی تست ۲۳

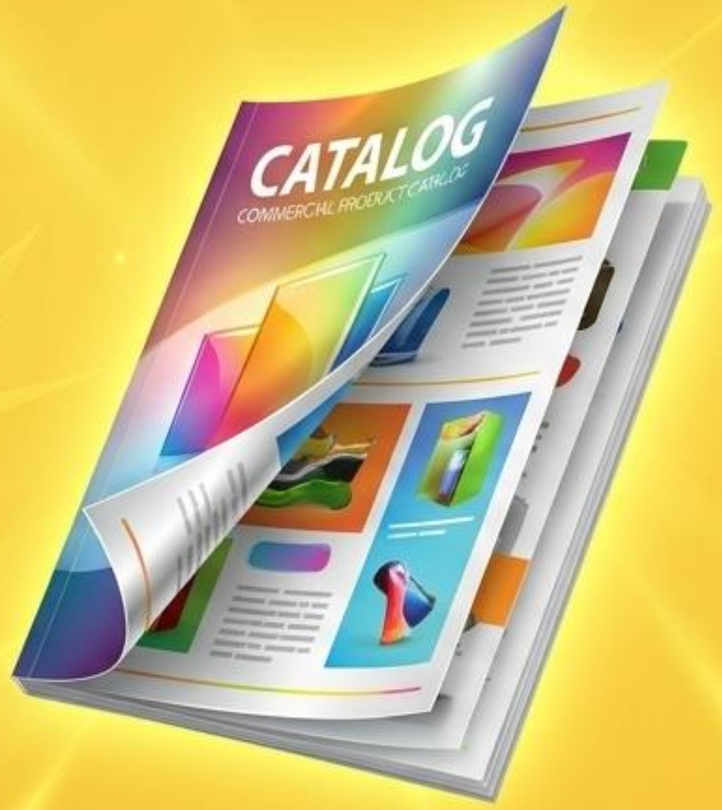
پاسخ صحیح: گزینه ۱ (فراق)

علت درستی: واژه «هجر» در ادبیات کلاسیک فارسی دقیقاً به معنای دوری، جدایی و «فراق» از یار به کار می‌رود.

بررسی سایر گزینه‌ها: کلمات «عمیق» و «تلخ» صرفاً صفاتی برای درد و زهر هستند و ترجمه لغوی کلمه نیستند.

تله آموزشی دانش‌آموزان: شباهت ظاهری و ریشه‌ای با کلمه «مهاجرت» ممکن است دانش‌آموز را به سمت گزینه «سفر» (گزینه ۴) بکشاند، در حالی که در شعر عاشقانه حافظ، درد ناشی از جدایی و فراق مد نظر است، نه یک مسافرت فیزیکی.

صورت سوال:
معادل فارسی مصوب و استاندارد برای واژه بیگانه «کاتالوگ» کدام است؟

۱) دستورالعمل

۲) کارنما

۳) کالانما

۴) راهنما

زنگ هوش

هوش ET، صفحه ۳۹ (تست ۲۴)

پاسخ تشریحی تست ۲۴

کاتالوگ = کالانما

پاسخ صحیح: گزینه ۳ (کالانما)

- **علت درستی:** فرهنگستان زبان و ادب فارسی، واژه خوش‌ساخت «کالانما» را به عنوان معادل دقیق هدلالیین کاتالوگ (دفترچه نمایش محصولات و کالاها) تصویب کرده است.
- **بررسی سایر گزینه‌ها:** «دستورالعمل» معادل Manual، و «راهنما» معادل Guide است که کاربردهای متفاوتی دارند.

تله آموزشی دانش‌آموزان: به دلیل استفاده‌های غلط روزمره، دانش‌آموزان کاتالوگ را با «راهنمای استفاده» اشتباه می‌گیرند و گزینه ۴ را انتخاب می‌کنند. در حالی که کاتالوگ برای «نمایش کالا» است.

صورت سوال:

با در هم آمیختن حروف پراکنده «ی - گ - ت - ن - د - س - ت»، کدام واژه با بار معنایی معنایی «فقر و مضیقه مالی» ساخته می‌شود؟

۱) دست‌تنگی

۲) ستمدیدگان

۳) تنگدستی

۳) تنگدستی ۴) گزینه‌های ۱ و ۳

مع هوش اسمارتیز، صفحه ۲۸۱ (تست ۲۵)

پاسخ تشریحی تست ۲۵

پاسخ صحیح: گزینه ۴ (گزینه‌های ۱ و ۳)

گزینه ۴

- علت درستی: با ترکیب دقیق حروف داده شده، می‌توانیم دو واژه معنادار «تنگدستی» و «دست‌تنگی» را بسازیم که هر دو مفهوم فقر را می‌رسانند.
- بررسی سایر گزینه‌ها: واژه «ستمدیدگان» حروف متفاوتی (مثل م، ا، ه) نیاز دارد که در صورت سوال موجود نیست.

تله آموزشی دانش‌آموزان: تله تعجیل! دانش‌آموزان با دیدن اولین کلمه آشنا (تنگدستی) در گزینه ۳، بلافاصله آن را تیک می‌زنند و از بررسی احتمال وجود کلمه ترکیبی دوم و انتخاب گزینه ۴ غافل می‌شوند.

صورت سوال:

تبدیل توصیف به واژه؛ فردی

مطلع، دارای درک بالا و قدرت استدلال

، معادل کدام کلمه زیر است؟

۱) مخترع

۲) روشنفکر

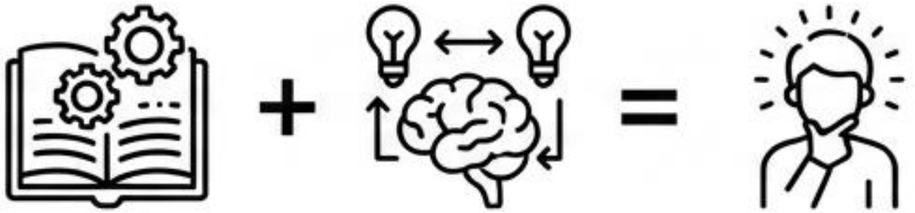
۳) مبتکر

۴) باسواد

زهوشان هوش کمپلکس، صفحه ۱۴۳ (تست ۲۶)

پاسخ تشریحی تست ۲۶

پاسخ صحیح: گزینه ۲ (روشنفکر)

- **علت درستی:** در ادبیات تحلیلی، فردی که صرفاً سواد ندارد، بلکه از منطق، استدلال و درک عمیق برای تحلیل جامعه بهره می‌برد، «روشنفکر» نامیده می‌شود.

- **بررسی سایر گزینه‌ها:**
«مخترع» و «مبتکر» به کسانی می‌گویند که ابزار یا روش جدیدی خلق می‌کنند.

تله آموزشی دانش‌آموزان: تله هم‌پوشانی مفاهیم.
دانش‌آموز ممکن است تصور کند هر فرد مطلعی حتماً «باسواد» (گزینه ۴) است؛ اما باسوادی لزوماً قدرت استدلال عمیق به همراه ندارد و کلمه روشنفکر توصیف بسیار دقیق‌تری است.

صورت سوال:

در میان گزینه‌های زیر، کدام واژه از نظر حروف اصلی و ریشه (ع - ظ - م)، یک واژه بیگانه (ناهماهنگ) محسوب می‌شود؟

۱) عزیمت

۲) عظمی

۳) عظیم

۴) تعظیم

وش و خلاقیت مرشد، صفحه ۲۷۱ (تست ۲۷)

پاسخ تشریحی تست ۲۷

پاسخ صحیح: گزینه ۱ (عزیمت)

عزیمت: (ع - ز - م)

عظمی	عظمی	عظیم	تعظیم
(ع - ظ - م)	(ع - ظ - م)	(ع - ظ - م)	(ع - ظ - م)

- **علت درستی:** ریشه واژه «عزیمت» حروف (ع - ز - م) به معنای حرکت و قصد سفر است و با گروه دیگر تفاوت بنیادی دارد.
- بررسی سایر گزینه‌ها: گزینه‌های ۲، ۳ و ۴ همگی دارای ریشه مشترک (ع - ظ - م) هستند و هم‌خانواده محسوب می‌شوند (مربوط به بزرگی).

تله آموزشی دانش‌آموزان: تله آوایی و تلفظی!

در زبان فارسی حروف «ز» و «ظ» صدای کاملاً یکسانی دارند. دانش‌آموز اگر کلمات را فقط در ذهن بخواند، فریب آهنگ یکسان آن‌ها را خورده و ریشه نوشتاری را چک نمی‌کند.

صورت سوال:

معادل فنی فنی و استاندارد نگارشی برای واژه غیرفارسی «پاراگراف» در زبان ما چیست؟

۱) سطر

۲) عبارت

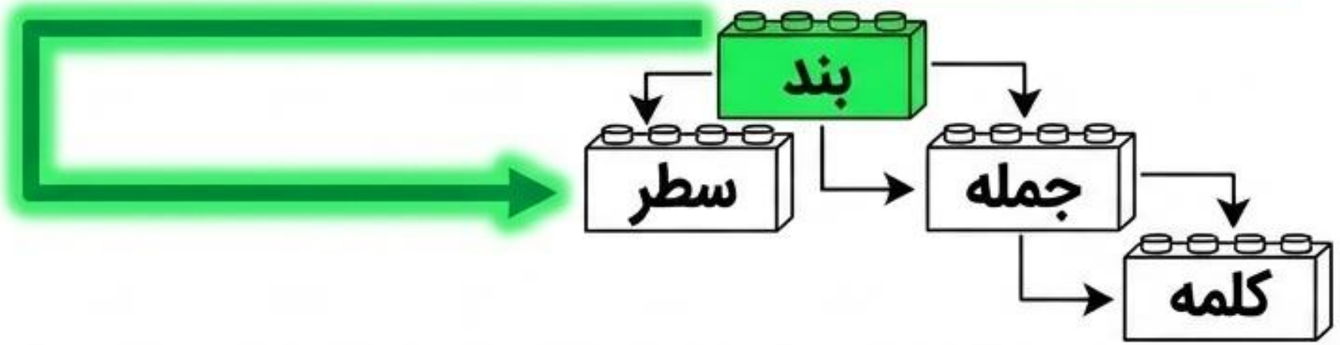
۳) بند

۴) جمله

پاسخ تشریحی تست ۲۸

پاسخ صحیح: گزینه ۳ (بند)

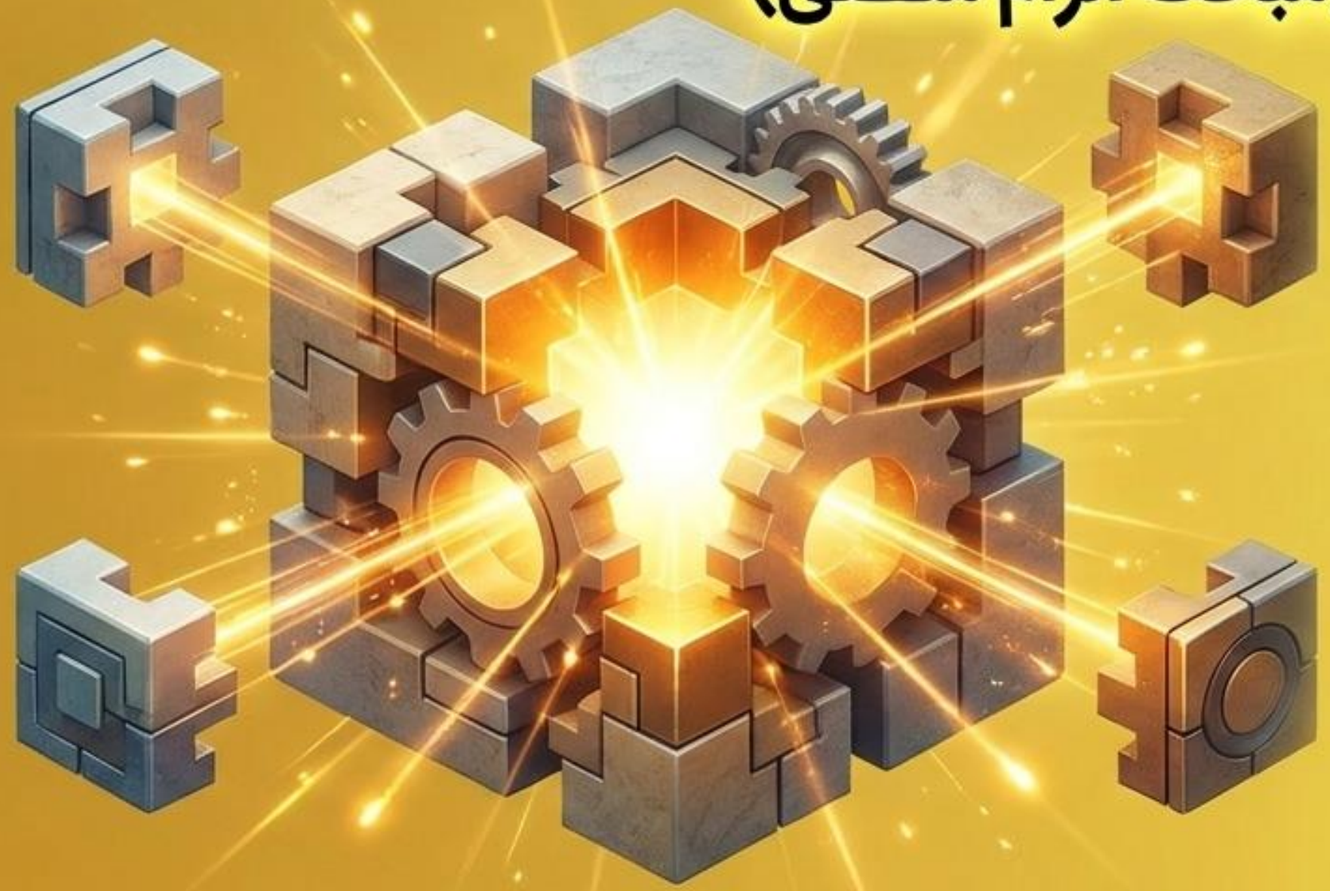

- **علت درستی:** در آیین نگارش رسمی فارسی، به هر پاراگراف که شامل چند سطر با یک ایده محوری و مستقل است، یک «بند» گفته می‌شود.
- بررسی سایر گزینه‌ها: سطر (یک خط نوشتاری)، عبارت (بخشی از یک جمله) و جمله (کوچکتر از پاراگراف) هستند و هیچ‌کدام معادل پاراگراف نیستند.

تله آموزشی دانش‌آموزان: ضعف در اصطلاحات رسمی نگارش.
بسیاری از دانش‌آموزان در مکالمات روزمره، یک پاراگراف را با یک «سطر» طولانی یا مجموعه جملات اشتباه می‌گیرند و در دام گزینه‌های ۱ یا ۴ می‌افتند.

صورت سوال:

کدام‌یک از موارد زیر، «بخش ضروری» و لازمه‌ی بی‌چون‌وچرای مفهوم «انتخابات» است؟ (مبحث الزام منطقی)

۱) رئیس‌جمهور

۲) پیروزی

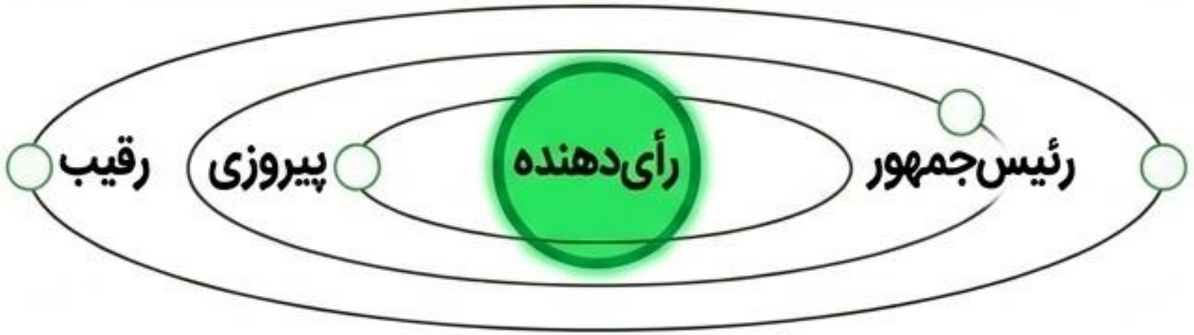
۳) رقیب

۴) رأی‌دهنده

هوشان هوش کمپلکس، صفحه ۱۵۳ (تست ۲۹)

پاسخ تشریحی تست ۲۹

پاسخ صحیح: گزینه ۴ (رأی‌دهنده)

- **علت درستی:** بر اساس اصل الزام منطقی، رکن اساسی و سازنده هر انتخاباتی فرد انتخاب‌گر یا همان «رأی‌دهنده» است؛ بدون او ذات انتخابات شکل نمی‌گیرد.
- **بررسی سایر گزینه‌ها:** رئیس‌جمهور تنها یک نوع خروجی خاص است (مثلاً انتخابات شورا هم داریم). پیروزی نتیجه است و رقیب شرط ثانویه.

تله آموزشی دانش‌آموزان: تداعی معانیِ هیجانی! کلمه انتخابات ذهن دانش‌آموز را سریعاً به سمت مفاهیم جذاب سیاسی مثل «رئیس‌جمهور» یا «پیروزی» می‌کِشد، در حالی که سوال به دنبال بخش ماهوی و ضروری مفهوم است.

صورت سوال:

کدام واژه در گروه زیر، از نظر «بار معنایی» با بقیه کلمات ناهماهنگ و وصله ناچور است؟

۱) ستایش

۲) تمجید

۳) نکوهش

۴) تعریف

پاسخ تشریحی تست ۳۰

پاسخ صحیح: گزینه ۳ (نکوهش)

نکوهش	ستایش، تمجید، تعریف

- **علت درستی:** واژه «نکوهش» به معنای سرزنش و ملامت کردن است و بار معنایی کاملاً منفی دارد، بنابراین وصله ناجور این گروه است.
- **بررسی سایر گزینه‌ها:** واژگان «ستایش»، «تمجید» و «تعریف» همگی دارای بار معنایی مثبت هستند و برای تحسین کردن به کار می‌روند.

تله آموزشی دانش‌آموزان: عدم تسلط به دایره لغات کهن. دانش‌آموزانی که معنی دقیق کلمه «نکوهش» را نمی‌دانند، ممکن است به دنبال یافتن روابط پیچیده ظاهری باشند و به جای بررسی بار ارزشی کلمات (مثبت/منفی)، دست به انتخاب شانسی بزنند.